

Inleiding op het lezen van de Bergrede (Bergrede – 1)

Wat volgt beste vrienden is een aarzelend voorleggen van mijn eigen worsteling met de tekst uit Matheus, met name de Bergrede.

Als Orthodox, dus uit komende uit een uitgesproken conservatieve kerkelijke hoek, kon ik uiteindelijk mijn eigen ervaring en frustraties omtrent deze teksten en de algemeen fundamenteel veranderde concepten over God, wereld en mens niet negeren.

Aldus verdween in de voorbije 20 jaren heelveel wat als overbodige en niet relevante bagage werd veroordeeld.

Zoals onze gemeenschap hier, bleef ik echter wel geboeid door de figuur van Jezus en bleef ik zoeken naar het “proprium”, het specifiek christelijke en haar meerwaarde ten overstaan van andere zingevende systemen.

Een pijnvol proces: een oude boom die langzaam het bos ziet uitdunnen, een grondige klimaatverandering moet ondergaan. Die uiteindelijk tot het besef komt dat de grond waarin hij staat weliswaar eeuwenlang zorgvuldig bewaard maar uiteindelijk compleet steriel geworden was. Die toch taai vasthoudend aan zijn geschiedenis langzaam de onvruchtbare grond weggravend, zijn wortels steeds meer blootstellend, zijn voedsel trachtte te halen uit een heel diepe, maar rijke laag, de bron zelf.

Zo voel ik mij nog steeds.

Overgebleven is dat mijn ogen gericht blijven op Jezus als onze Christus; de maatgevende historische persoon en dit in zijn aanschouwelijkheid, begrijpelijkheid, vanuit de N.T. verkondigingen maar dan in zijn realiseerbaarheid/navolging nu.

In de overtuiging:

- dat we ons aldus richten op een handelswijze en zijnswijze die van God komt, de Ongrijpbare die we Vader mogen noemen.
- dat we als schepsel, in volle vrijheid maar ook met verantwoordelijkheid staan als medeschepper in een nog onvolkomen wereld; in een alledaagsheid waar we toch heil kunnen ervaren en geven en waar angst, onzin, verdrukking, uitbuiting niet het laatste woord zal hebben.

Paradox en utopie: als christen moeten we een radicaal humanisme beleven dat de wereldrijke grenzen en juridische regels doorbreekt.

Vertrouwend dat God onze partner blijft en op zijn wijze werkzaam zal blijven en dat wij dankbaar kunnen blijven staan in onze christelijke traditie die we zelf nu vorm en inhoud moeten geven.

Dit is tenslotte ook de zin van de Bergrede in het Matheus Evangelie waarin de auteur ten behoeve van zijn Joodse/Christelijke gemeenschap Jezus het joodse ethos laat vertalen en de Thora actualiseert en intensifieert.

De Bergrede wordt dan ook het bij uitstek ethisch testament van Jezus genoemd.

We gaan op deze Bergrede gedurende vier zondagen “lernen” . Zoals met de ashoop op de tafel gaan we die teksten beademen om er de gloed, de essentie uit te halen; om ons eraan te verwarmen en de heerlijk doende geur ervan op te snuiven.

Vooreerst dienen we echter deze teksten te situeren in hun ontstaanstijd om te onderkennen wat de eigenlijke verkondiging, inhoud en doel van deze prediking was.

Daarom volgen nu kort samengevat enkele aspecten :

-geschreven door een vroeg christelijke onderrichter, een bekeerde farizeeër en gemeenschapsleider. Voor een Joods(Christelijke) gemeenschap voor en na hun excommunicatie uit de joodse Gemeenschap door de rabbi's van Jammia circa AD 80 . Dus na de val van Jeruzalem en nog volop in de verwachting van de komende eminente parousia. Ontstaan vermoedelijk in Zuid Syrië tussen 80 en 90.

-Het meest joodse Schriftgedeelte waarin deze tweede generatie joodse volgeling handig bekende thema uit Jezus prediking en de verhalen over Jezus met elementen uit het Eerste Testament (Hebreeuwse bijbel) heeft verweven waardoor Jezus als de nieuwe Mozes naar voren komt, de vervulling van de profetieën.

Ook wordt hij voorgesteld als stichter van een nieuwe Joodse gemeenschap waarvan hij de verantwoordelijkheid aan zijn volgelingen overdraagt.

- De Thora voorschriften worden in hun volheid als sociaal minimum opgelegd aan alle gemeenteleden.

- Verder getuigt het van een specifiek geloof in Jezus en stelt het een gemeenschapscode op die beiden wezenlijk afwijken wat de latere officiële kerkgemeenschappen ervan gemaakt hebben.

- De Bergrede is één van de 5 redevoeringen (in navolging van Mozes) in het Matheus Evangelie. Niet “verbum Jezus “maar wel de leer en daden van Jezus optimaal samenvattend volgens de exegeten.

- er wordt ook troost en perspectief aangereikt in de toenmalige tijd van vervolging. Dit aan een uiterst heterogene gemeenschap van kleine en grote volgelingen maar waar iedereen welkom is en gedragen wordt.

- het is een persoonlijke getuigenis van de redacteur(s), verpakt in een boeiend verhaal dat echter geen biografie is in de moderne zin van het woord.

Het is een verkondiging van de Blijde Boodschap voor een bepaalde gemeenschap in een bepaalde context.

Relevantie:

Zelfs de Nieuwe Testamentische Schriften zijn menselijke verhalen, weliswaar geïnspireerd door een persoonlijk geloof en een sociale, religieuze setting en opgesteld volgens de

litteraire criteria, vormen van die tijd, in hun taal met hun paradigma's en hun concepten over God, mens, wereld.

Inhoudelijk staat al wat sinds de canonisering (2/3 eeuw) voor eeuwig vastgelegd werd als tekst helaas grotendeels mijlenver wat we vandaag weten, denken en voelen.

We zijn aldus mensen van de Weg met een summiere kaart en een kompas, zonder gedetailleerde voorschriften en regels.

God, de Onnoembare, Onbeschrijfbaar, de Zijnde, de Wordende, de Menslievende, die we paradoxaal genoeg kunnen ontmoeten in Jezus via de verkondiging in de Schriften en via een christelijke handelende gemeenschap.

Ook de Bergrede valt letterlijk genomen niet te pruimen.

Ook hier is een groep en of persoonlijke herlezing en bezinning nodig om te onderkennen wat nu, voor ieder van ons, wezenlijk is.

Zulke actualisering zal ons ook helpen bevrijd te worden van een zielloos sociaal christendom, het zal ons een stevige grond verschaffen alsmede een perspectief tot een volwaardig en menselijk bestaan, tot "heel zijn" zowel menselijk als sociaal.

Het zal ons dan zowel troost, inzicht, als sterkte verschaffen in onze menselijke strijd om een bestaan waar de opstanding tot Heil zichtbaar en steeds meer werkzamer kan worden.

We nodigen jullie dan ook uit om vooreerst zelf het ganse gedeelte te lezen; De volgende lezingen zullen achtereenvolgens de zaligpreken zelf, de interpretaties van Jezus en het Onze Vader aan bod laten komen.

Zeer warm aan te bevelen is het boek van P. Schmidt: "Ongehoord, Christen zijn volgens de Bergrede", Davidsfonds Leuven, 2008

Alex Kinnet

De Lier – 4 maart 2012